

db
i **PULA**

v
i
j
e
sti

DRUŠTVA
BIBLIOTEKARA
ISTRE

Godina VIII
broj 9/ožujak 1989.

VIJESTI, glasilo
Društva bibliotekara Istre

Godina VIII; broj 9/ožujak 1989.

Nakladnik: DBI Pula, Gupčeva 2
Tel. 052 23-888

Uredništvo:

Boris Biletić (glavni i odgovorni urednik), Branimir Crljenko, Loretta Gropuzzo, Marija Petener-Lorencin i Sanja Triska.

Izdavački savjet:

Mladena Antonijević, Vladimira Butković, Branimir Crljenko (predsjednik), Marija Čakić, Nevenka Defrančeski, Loretta Gropuzzo, Mladenka Hammer, Nada Moćan, Marija Petener-Lorencin, Olivera Radović, Jelica Šćira.

Tehnički urednik:
Vladimir Bilić

Prijepis:
Boris Zenzerović

Ovitak oblikovao:
Neven Šperanda

Lektor i korektor:
Boris Biletić

Naklada: 150 primjeraka

Uredništvo ne odgovara za stručna mišljenja i podatke u pojedinim priložima; rukopise ne vraćamo.

"Vijesti" izlaze dvaput godišnje.

K A Z A L O

T e m a b r o j a : I Z P O V I J E S T I P U L J S K O G B I B L I O T E K A R S T V A	
Bruno Dobrić - "BIBLIOTECA PROVINCIALE DELL'ISTRIA" U PULI	1
O b i j e t n i c e :	
Branimir Crljenko - STOLJEĆE ČITAONIČKOG POKRETA U ISTRI	11
Bruno Dobrić - PRVA HRVATSKA ČITAONICA U PULI	15
Š k o l s k e k n j i ž n i c e :	
OLIVERA RADOVIĆ - KNJIŽNICA OSNOVNE ŠKOLE U DIVŠIĆIMA ...	21
V i j e s t i :	
HVATANJE KORAKA SA SVIJETOM	22
ENCIKLOPEDIJE I RJEČNICI NA PULI	23
MEDUNARODNI SUSRET U TRSTU	24
OTVORENA KNJIŽNICA U LABINU	24
TEHNIČKE ZNANOSTI U INOZEMNIM ČASOPISIMA	25
O s o b n e v i j e s t i :	
Sanja Bulešić	25
S t r u č n i d o p i t i :	
Bruno Dobrić, Hilda Grubić, Marija Dukić-Smolica	26
O b a v i j e s t	26
A n k e t a	27
D o d a t a k	31

VIJESTI

DRUŠTVA
BIBLIOTEKARA
ISTRE

Godina VIII
broj 9/ožujak 1989.

T e m a b r o j a : IZ POVIJESTI PULJSKOG BIBLIOTEKARSTVA

"BIBLIOTECA PROVINCIALE DELL' ISTRIA" U PULI*

Razdoblje djelovanja "Bibliotece provinciale dell'Istria (Pokrajinske biblioteke Istre - u nastavku: B.P.) moguće je ocijeniti s dva stanovišta: ponajprije s povijesnog - kao segment povijesti kulturne djelatnosti talijanskog naroda koji je vjekovima živio u Istri (najviše u gradovima na zapadnoj obali), ali i kao segment akulturacijskih i manipulacijskih tendencija jedne totalitarne politike u odnosu na sve što je različito - različitosti naroda, kultura, jezika, običaja, tradicija, svjetonazora. Premda ovaj drugi aspekt ne može neposredno biti predmet našeg razmatranja - osim tamo gdje se dotičemo kulturne politike i odnosa fašizma prema bibliotekama - ovdje je dobro da ga istaknemo kao društveni i politički okvir koji treba imati u vidu.

Knjižnica je ustanova koja je svojim bićem upućena na društvo stoga je ne možemo cjelovito sagledati izvan povijesnog i društvenog konteksta, a ovo se pukim navođenjem podataka o njoj posve gubi iz vida - tada biblioteka poprima izgled mjesta pohrane knjiga, izdvojenog od društva i vremena, a nije više izraz života tog društva koji i sama može značajno suoblikovati. Stoga ćemo uz iznošenje dostupnih nam podataka o djelatnosti biblioteke ocrtati i društveno-povijesni okvir te djelatnosti.

Drugo stanovište - koje nas neposredno ovdje zanima - jest stručno-bibliotekarsko, vezano za Naučnu biblioteku, koja je preuzela gotovo potpuni fond B.P. Za ovu ustanovu naslijedeni fond predstavlja svakako značajnu tradiciju; pitanje je da li i djelatnost B.P. može za ovu biblioteku predstavljati tradiciju, dakle: - da li je stručno-bibliotekarska razina preuzeta i obogaćena; u tom slučaju mogli bismo govoriti o bibliotekarskoj tradiciji u Pulji i u Istri. Bez poznavanja ove djelatnosti to nije moguće - stoga ćemo ovu pokušati rekonstruirati, prateći B.P. od začetaka njezinih fondova, odnosno od formiranja triju biblioteka koje su se 1930. udružile u B.P.

*mjestimično prošireni dio domaćeg pismenog rada za stručni ispit za bibliotekare

1. HISTORIJAT TRIJU KNJIŽNICA, KASNIJE UDRUŽENIH U B.P.

1.1. Biblioteca Provinciale dell'Istria a Parenzo. (Pokrajinska biblioteka Istre u Poreču)

To je najstarija od ovih triju biblioteka;

"...nastala je u Poreču 1861. velikodušnim poklonima istarskih porodica, između kojih je znatna donacija Kandlera¹ i zbirke pisama Combijs² i Lucianija³. Bila je uređena 1907. i preseljena u Pulu 1922, u isto vrijeme kada bivaju preseljeni i uredi Provincije".⁴ Ovdje je smještena u zgradi nekadašnjeg Marine-Casina, gdje ostaje do 1929, te neko vrijeme radi i s korisnicima. Tih godina - prema jednom dopisu pohranjenom u arhivu Naučne biblioteke - ova se biblioteka naziva "Biblioteca della Giunta Provinciale dell'Istria in Pola".⁵ O ovoj biblioteci sačuvani su nam i podaci o veličini fonda: ovaj je 1926. sadržavao oko 8.500 naslova, poglavito djela povijesno-pravnog karaktera.

1.2. Biblioteca Comunale di Pola (Općinska biblioteka)

Prema sačuvanim izvorima "Biblioteca Comunale di Pola" (Općinska biblioteka) - ili "Biblioteca Civica" (Gradska biblioteka), kako se češće naziva - bila je prva javna biblioteka u Puli. "Općinska biblioteka nastala je darovima raznih obitelji 1903. Bila je književnog karaktera, ali je uvećana djelima iz arheologije nakon što je - sve do 1929. - bila ujedinjena s ustanovom Museo archeologico comunale (Općinski arheološki muzej)"⁶. Obje su institucije otvorene navedene godine te su smještene u istoj zgradi u ulici Clivo S. Stefano br.3⁷. Podrobnije podatke o toj prvoj puljskoj javnoj biblioteci nalazimo u redovitoj godišnjoj publikaciji koju je izdavao navedeni muzej od 1903. do 1905. "Atti del Museo Civico della città di Pola".

Prvi bibliotekar u ovoj knjižnici, G.E. Pons,⁸ izvještava u navedenom djelu da je "...7.I.1902... Gradski odbor izabrao jednog statelja za dvije nove općinske institucije - muzej i biblioteku".⁹ Biblioteci je bila namijenjena jedna dvorana u prizemlju novoosnovanog muzeja, čime su ostvareni minimalni uvjeti za "...skromnu biblioteku, jer je glavni zadatak bio da se brzo odgovori javnoj potrebi za istom".¹⁰

Financirala je je općina, a veliki dio početnog knjižnog fonda stvo-
ren je donacijama uglednih puljskih obitelji. Tako je u toku 1902.
biblioteci poklonjeno 555 svezaka. Među najznačajnijim donatorima
istaknuti su S. Mitis,¹¹ E. Giacich, dr. Padovani, R. Gayer, G.A.
Wassermann, D. Venturini i prof. A. Gnirs,¹² a kao posebno zaslužna
istaknuta je porodica E. Valerio "...koja je poklonila 337 knjiga i
knjižica: enciklopedija, djela vezanih za povijest domovine, putopisa
itd."¹³ U toku 1904. istaknuti darovatelji bili su G. Rossi, A. Gnirs,
Camillo Defranceschi, F. Pasini, L. Ghersetti i uprava lista "Il
giornaletto di Pola".¹⁴ Biblioteka je otvorena 1.I.1903.¹⁵ Bila je
otvorena za stranke svakog dana od 18 - 20^h, što je bilo isuviše
kratko vrijeme za brojne čitaoce. Ovih je 1903. bilo 1669, a 1904.
već 4232 - većinom omladine. Broj čitalaca je iz godine u godinu ras-
tao te ih je 1905. evidentirano 6011.¹⁶ Zbog pomanjkanja prostora i
namještenika, biblioteka je teško uspijevala primati sve zainteresirane.
Nakon prvoga svjetskog rata, nije više otvarana za čitaoce.¹⁷

Za tradiciju bibliotekarstva u nas veoma je važan slijedeći
podatak: "Za klasifikaciju knjiga prema gradi odabran je najsvremeni-
nji američki sistem Melvila Deweya, koji su bibliografi usvojili na
međunarodnom kongresu u Bruxellesu".¹⁸ Danas je poznato da je to bio
začetak Univerzalne decimalne klasifikacije (UDK) iz 1905. godine.
Koliko nam je do sada poznato, ova biblioteka je prva na području
SFRJ i među prvima u Evropi započela primjenjivati takav sustav kla-
sifikacije. Knjige su bile rasporedene na policama po ovoj klasifi-
kaciji (što je vidljivo i danas u Naučnoj biblioteci, gdje je grada
pohranjena).

Prilikom uključivanja u "Biblioteku provinciale dell'Istria"
u Puli 1930. godine, u ovoj biblioteci bilo je 6997 naslova knjiga i
periodika u 10233 sveska.¹⁹ Struktura fonda bila je slijedeća:

- časopisi - desetak naslova u preko 1000 svezaka.

Pedesetak časopisa je na talijanskom jeziku, a na njemačkom 27.

To su uglavnom stručni časopisi - pretežno iz područja arheologije
i književnosti (npr. "La critica" koju je uređivao B. Croce).

Među ovima je značajan Kandlerov periodik "L'Istria" (1846-1852)
te "Atti e memorie della Societa istriana di archeologia e storia
patria" (28 sv.)

- knjige:

Fond ima općekulturno obilježje. Najvećim dijelom zastupljena je

beletristika (oko 2000 naslova²⁰); preostali dio fonda čine popularno pisana djela iz svih značajnijih struka - pretežno u obliku priručnika. Znatna je kolekcija rječnika - između stotinjak djela najstariji je "Vocabolario degli Accademici della Crusca" iz 1680, te dva Calepinova rječnika (iz 1731. i 1752); tu je i 6 rječnika na hrvatskom (Jurašić, Filipović, Parčić). Dobro su zastupljene i enciklopedije, s 11 naslova u 134 sveska; među ovima su 2 talijanske opće enciklopedije (Boccardova "Nuova enciclopedia italiana" u 26 svezaka i "Enciclopedia popolare" u 27 sv.), 2 njemačke (Brockhaus u 16 sv. i Meyer u 17 sv.) i 1 francuska (Larrouse u 7 sv.).

Veoma je značajna zbirka od otprilike 500 djela koju su autorom ili temom vezana za Istru; između ovih ističu se Allasonovo djelo s crtežima Pule ("Picturesque views of the antiquities of Pola in Istria", London 1819), tri primjerka važnog bio-bibliografskog djela P. Stancovicha: "Biografia degli uomini distinti dell'Istria" (tiskanog u Trstu 1828-1829. u 3 sveska), povijesna djela o Istri B. Benussija, P. Kandlera T. Lucianija, P. Stancovicha, A. Gnirsa i dr, 9 djela Giuseppine Martinuzzi, 7 djela u kojima su opisane ekspedicije austro-ugarske mornarice u Afriku, Aziju i na Sjeverno more od 1874. do 1894. godine (tiskano u Puli), 20 vodiča za Istru (među ovima 7 vodiča Pule od 1882. do 1914.). Ova djela sačinjavala su posebnu zbirku: "Raccolta patria" (Domovinska zbirka) - ono što se kod nas naziva zavičajnom zbirkom. Unutar ove zbirke 147 knjiga tiskano je u Puli (od 1872. do 1914. godine), a 69 knjiga tiskano je u Poreču, Rovinju i Kopru.

U ovoj biblioteci bile su 33 knjige iz 16. i 17. st. (od toga je 11 knjiga iz 16. st); najstarije djelo je talijanski prijevod Cicerona iz 1539. godine.

Većina knjiga te knjižnice na talijanskom je jeziku; na njemačkom je oko 1200 knjiga, na francuskom 360, na engleskom 45, a na latinskom oko 50 knjiga. Na hrvatskom jeziku pisane su samo 3 knjige, ali je 101 knjiga tiskana u gradovima na području današnje Hrvatske (59 u Zadru, 19 u Splitu, 10 u Rijeci, 7 u Zagrebu, 5 u Dubrovniku i 1 u Šibeniku), a oko 100 knjiga tematski je vezano za Dalmaciju.

Prema statutu muzeja²¹ sve su knjige imale signaturu po numerus currensu i trebala su biti sastavljena dva kataloga na listićima: abecedni po autorima i predmetni.²² Zavičajna zbirka trebala je imati posebnu inventarnu knjigu.²³ Kako smo prethodno naveli, knjige su bile smještene na policama u čitaonici po Univerzalnoj decimalnoj klasifikaciji.

Mnogo je pažnje posvećeno zaštiti knjiga: ove su uvezivane prije davanja na korištenje²⁴ - stoga su i danas najvećim dijelom dobro očuvane.

Zajedno s bibliotekom poseban odjel muzeja sačinjavao je arhiv,²⁵ o kojemu je također brinuo bibliotekar. Arhiv sadrži povijesne dokumente - pretežno vezane za Pulu.²⁶ Uz ostalu građu unutar ovog arhiva pohranjen je veoma vrijedan kodeks pisan na pergamentu od 1367. do 1500. godine: "Statuta civitatis Polae" (Status grada Pule). Bio je ukrašen vrijednim minijaturama (v. prilog), zbog čega je evidentiran u "Popisu umjetničkih djela Italije" 1935. godine.²⁷

1.3. Biblioteca della Società istriana di Archeologia e Storia Patria (Knjižnica Istarskog društva za arheologiju i domovinsku povijest)

O ovoj biblioteci sačuvani su nam veoma oskudni podaci: "Povijesni karakter i važnost ima fond Società istriana koji je bio utemeljen u Poreču 1884. i koji je u toku mnogih godina, pod dominacijom tudinaca, bio jedini institut visoke kulture koji je bio aktivan u Pokrajini".²⁸ Korištenje biblioteke bilo je dozvoljeno isključivo članovima ovog društva.²⁹ Fond ove biblioteke sadržavao je oko 1000 svezaka, velika većina kojih su djela iz arheologije i umjetnosti te talijanski i strani časopisi iz povijesti, arheologije i umjetnosti koji su pristizali razmjenom za "Atti e memorie della Società istriana di Archeologia e Storia Patria" - časopis koji je redovito izdavalo ovo društvo.

2. ZAMISAO O OSNIVANJU JEDINSTVENE BIBLIOTEKE ZA CIJELU ISTRU

Pošto je Istra 1920. Rapalskim ugovorom dodijeljena Italiji, osnovana je Provincia dell'Istria (Istarska pokrajina). U to vrijeme Italija je administrativno bila podijeljena "...u teritorijalne okruge: pokrajine i općine. U pokrajinama je najviši organ koji predstavlja vladu prefekt, koji... uskladuje djelovanje svih javnih službi".³⁰ 1923. je odlučeno da Pula postane novo administrativno sjedište pokrajine, umjesto Poreča - dotadašnjeg sjedišta Istarskog sabora (u vrijeme Austro-Ugarske) i - nakon rata - pokrajine Istre. Ujedno se javlja zamisao da Pula postane i kulturno središte Istre.

Pula je tada - prema rezultatima popisa stanovništva Italije

1921. i 1936. imala 46000 stanovnika.³¹ U gradu su bile 4 srednje škole, sve isključivo talijanske. Upravo za potrebe obrazovanja omladine - dio koje će studirati u Trstu i drugim gradovima Italije - kao i za potrebe ovdašnjih intelektualaca, nametao se zahtjev: za oformljenjem jedne veće javne biblioteke za cijelu pokrajinu Istru.³²

Začetnik ove zamisli i pokretač bio je Francesco Salata,³³ uz podršku Ministarstva za nacionalno obrazovanje (Ministero Nazionale dell'Edubazione) i Glavne bibliografske uprave za Veneciju (Soprintendenza bibliografica per le Venezie).³⁴ F. Salata je ujedno tražio da se upravljanje ovom bibliotekom povjeri Camillu de Franceschiju,³⁵ koji je u to vrijeme bio bibliotekar u Trstu.³⁶

3. PRESELJENJE TRIJU BIBLIOTEKA

Zamisli su ostvarene 1930; prethodno su dvije biblioteke iz Poreča prenijete u Pulu. O tome postoji podatak da je Biblioteca Provinciale prenijeta 1922. u nekadašnji "Mornarički kazino".³⁷ Samo preseljenje nestručno je obavljeno.³⁸ Zbog toga je izgubljeno - uključujući i vrijeme ratnih razaranja - oko 300 bibliografskih jedinica.³⁹ Cjelokupni fond triju biblioteka, kao i namještaj ovih,⁴⁰ smješteni su u veliku zgradu u Viale Carrara 6.⁴¹ Prethodno je 1926. ova zgrada dodijeljena Arheološkom muzeju (R. Museo dell' Istria). Bila je to zgrada koju je sagradila Austrija za njemačku gimnaziju ("K.u.K. Staatsgymnasium") koju je nakon 1918. preuzela talijanska gimnazija (Liceo G. Carducci).⁴² Biblioteca Comunale, koja je od osnutka bila smještena u prostorijama muzeja, preseljena je u novu zgradu zajedno s muzejom i ostaje sjedinjena do 1929.

4. UTEMELJENJE "BIBLIOTECE PROVINCIALE DELL'ISTRIA" U PULI

6. X 1930. konstituirano je udruženje (Consorzio per la "Biblioteca provinciale dell' Istria") između Provincije Istre, pulske općine i Società Istriana di Archeologia e Storia Patria. Novoosnovana biblioteka udruženja - "Biblioteca consorziale", kako se ponekad i kasnije naziva⁴³ - tada je nazvana imenom dotadašnje biblioteke iz Poreča: "Biblioteca provinciale dell' Istria".⁴⁴ Za predsjednika ovog udruženja izabran je F. Salata. Udruženje je konstituirano kao organ upravljanja bibliotekom, dok je ono samo stavljeno pod nadzor najvišeg organa

upravljanja cjelokupnom provincijom - prefektura (R. Prefettura dell' Istria).⁴⁵ Ono je ujedno crpilo financije za poslovanje B.P. od ~~pokrajine~~, općine i od "Društva", te subvencije od Ministarstva nacionalnog obrazovanja, kao i od ostalih ustanova i osoba.⁴⁶

Upravljanje udruženjem podijeljeno je na upravni savjet (Consiglio direttivo) - koji je ujedno obavljao funkciju skupštine članica udruženja (bio je sastavljen od 7 članova, od kojih su 4 bila iz ~~po-~~ ~~krajine~~, 2 iz općine i 1 iz "Društva" i na predsjednika udruženja, dok je bibliotekar bio tajnikom udruženja.⁴⁷ Predsjednika udruženja birao je upravni savjet. Na prijedlog F. Salate za prvog predsjednika udruženja - odnosno direktora biblioteke, kako se uglavnom potpisuje - izabran je Camillo de Franceschi.

5. KARAKTER B.P. I ODNOS FAŠIZMA PREMA KNJIŽNICAMA

Biblioteka je osnovana sa svrhom više opće kulture.⁴⁸ Pri tome je poseban naglasak pridan regionalnom aspektu svekolikih znanstvenih istraživanja, što je istaknuto među ciljevima biblioteke: "...promicati i potpomagati - u spomenutom gradu i u ~~pokrajini~~ - proučavanje i kulturu na povijesnom, pravnom, književnom i znanstvenom polju, s posebnim obzirom na Istru i Julijsku Krajinu (Venezia Giulia)".⁴⁹ Pri tome su bile važne i akulturacijske tendencije: "Nakon sjedinjenja Istre s domovinom bilo je neophodno da njezino glavno mjesto ima jednu bibliotečnu ustanovu sposobnu za širenje talijanske kulture na poluotoku".⁵⁰ Ekskluzivni karakter B.P. u odnosu na istarske Hrvate izražen je prestankom nabavljanja publikacija na hrvatskom jeziku i članstvom u fašističkoj stranci kao uvjetom za zapošljavanje u B.P.⁵¹ Usprkos tome, znatan broj naslijeđenih publikacija na njemačkom jeziku, nemali broj starih knjiga i manuskripata na latinskom, oko 500 djela i naslova časopisa na francuskom, oko 300 publikacija na engleskom, oko 200 djela na mađarskom, stotinjak djela i naslova časopisa na hrvatskom, te oko 140 djela na češkom i poljskom u cjelini je rezultiralo ublažavanjem navedenih tendencija osnivača.

Ovime smo dodirnuli političke ciljeve osnivanja biblioteke, pa se valja osvrnuti na jedno svjedočanstvo o korištenju javnih knjižnica za ciljeve politike u Italiji u vrijeme kada je biblioteka osnovana. E. Apolloni u djelu "Guida alle biblioteche Italiane"

(Vodič kroz talijanske biblioteke), izdanom 1939, osvrćući se na razvoj narodnih biblioteka u Italiji, ističe nebrigu prijašnjih vlasti prema ovima, zbog čega su "...veoma često postajale sredstvom subverzivne propagande".⁵² Tek s fašističkom vlašću "...u prvi plan je postavljen problem narodnih biblioteka".⁵³ Zatim autor otkriva političke motive sve češćeg osnivanja ove vrste biblioteka u vrijeme fašizma:

"fašistički režim je... mnogo više osjetio neophodnost povećanja postojećih i stvaranja novih narodnih knjižnica s ciljem da se ne samo proširi i poboljša biblioteke općeg i narodnog karaktera, već i da ih se očisti od knjiga koje se temelje na subverzivnom i nemoralnom i da ih se učini moćnim sredstvom odgajanja naroda prema fašističkim načelima".⁵⁴

Ova lukavost totalitarnog režima, koji prvi put u povijesti u tako raširenom obliku koristi narodnu biblioteku zbog njezine otvorenosti prema najširim slojevima društva, što je tekovina razvoja demokracije u Evropi - kao sredstvo političke manipulacije - izvrtanje jedne demokratske i kulturne tekovine u njoj posve tuđe, izvanjske ciljeve, pretvaranje knjižnice u ancillu politike - to je bio povijesni okvir pri osnivanju B.P.

Način na koji je odnos fašizma prema narodnim bibliotekama funkcionirao u Istri dobro ilustriraju dva dopisa iz 1933. Prvi je dopis direktoru B.P. uputio prefekt Istre (najvišeg državnog organa u Istri). Ovaj - navodno upozoren "...da se u narodnim bibliotekama daju na čitanje knjige koje obrađuju društvene sadržaje ...s bitno antifašističkom pozadinom..." - moli za "...najpažljiviju budnost pri nabavci knjiga... s ciljem da se izbjegne davanje na čitanje knjiga koje... bi u duše ucijepile načela i osjećaje suprotne doktrini i direktivama režima".⁵⁵ U odgovoru C. de Franceschi uvjerava da B.P. "...ne posjeduje knjige antifašističke propagande ili tendencije, ali posjeduje zbirku djela koja raspravljaju o političko-administrativnom, gospodarsko-socijalnom i obrazovnom pokretu fašizma, uvijek u smislu sklonosti režimu".⁵⁶ Ovdje treba napomenuti da je B.P. nabavila oko 200 djela koja spominje C. de Franceschi, ali je posjedovala i "Komunistički manifest" iz 1934, Marxov "Kapital" (u talijanskom prijevodu, iz fonda Bibliotece Comunale), 8 djela talijanskog socijalista A. Labriole (od kojih su 4 nabavljena nakon 1934), djela austromarksista K. Rennera, O. Bauera i sl.

Kakvu je ulogu pri svemu tome imalo Ministarstvo nacionalnog odgoja vidljivo je iz podatka da je 1938. poslalo biblioteci "popis

knjiga kojih je zabranjeno širenje".⁵⁷

S obzirom na strukturu fonda i korisnika, B.P. je bila naučnog karaktera - u skladu s današnjom specifikacijom znanstvenih biblioteka. Upravo je tako određuje i C. de Franceschi 1933: "(B.P.)... je znanstvena biblioteka za konzultiranje i studij (una biblioteca scientifica di consultazione e studio), pretežno arheološkog, povijesnog i književnog karaktera".⁵⁸

U Italiji je u to vrijeme podjela biblioteka uglavnom slijedila administrativno-politički kriterij: "Biblioteke se mogu podijeliti na državne (governative o statali), knjižnice pokrajina i općina, knjižnice ustanova kulture i na privatne biblioteke",⁵⁹ odnosno na državne i ne-državne (biblioteche governative, biblioteche non governative). Sveukupno je u Italiji 1930. bilo evidentirano preko 3000 knjižnica, od kojih su 32 bile državne. Svaka pokrajina (1941. bilo ih je 72) koja nije imala državnu biblioteku trebala je imati pokrajinsku ili gradsku u sjedištu pokrajine. Svim bibliotekama upravljalo je Ministarstvo nacionalnog obrazovanja odnosno - prema regijama - Glavne uprave biblioteke (R. Soprintendenze bibliografice).⁶⁰ Ovih je 1941. bilo 15, i bile su smještene pri glavnim državnim bibliotekama (direktor istih ujedno je obavljao i ovu drugu funkciju). B.P. je potpadala pod nadležnost uprave u Veneciji, sa sjedištem pri Marciani.⁶¹

Bruno Dobrić

Bilješke:

- 1) Pietro Kandler (1805-1872), talijanski političar iz Istre; objavio mnoštvo djela iz istarske povijesti.
- 2) Carlo Combi (Kopar, 1827 - Venezia, 1884), talijanski političar, proučavao povijest Istre i sastavio prvu istarsku bibliografiju.
- 3) Tommaso Luciani (Labin, 1818 - Venecija, 1894), talijanski povjesničar i etnograf.
- 4) Cit. prema: Le Biblioteche d'Italia fuori di Roma. Roma 1837. s. 63.
- 5) "Biblioteka Pokrajinskog odbora Istre u Puli" - u arhivu Naučne biblioteke.
- 6) Citirano prema: Le biblioteche d'Italia fuori di Roma. A cura di E. Appoloni e G. Arcamone. Tomo primo. Parte seconda. Roma 1937. s.63.

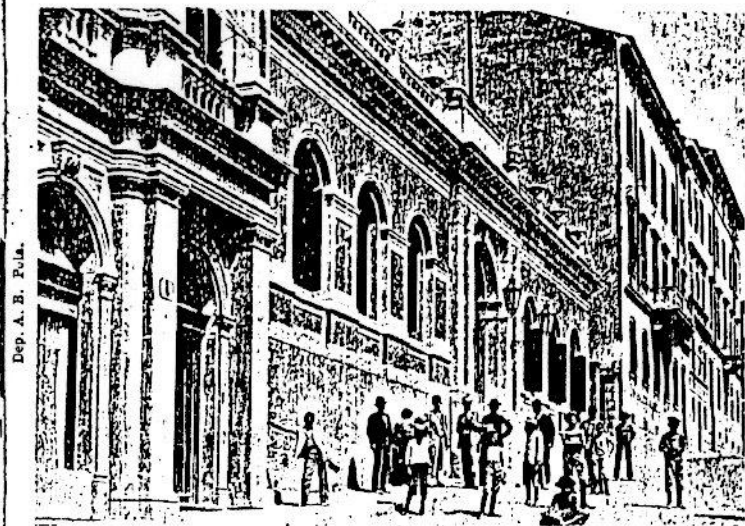
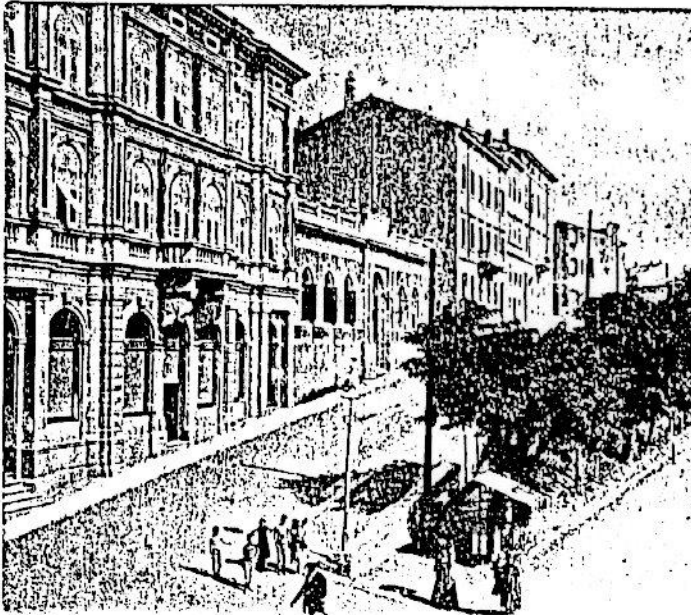
- 7) Danas je to zgrada u ulici S. Grubiše br.3 (SIZ zdravstvenog i mirovinskog osiguranja).
- 8) Autor djela o Puli i o Istri: Antichità polesi. Capodistria 1910.; Nell' Istria. Milano 1901.; Pola antichissima. Pola 1922.
- 9) Cit. prema Atti del Museo civico della città di Pola, Pola, I/1903. s.17.
- 10) ibid, 18.
- 11) 1929. godine on se spominje kao direktor ove biblioteke (v. Arhiv Naučne biblioteke).
- 12) Austrijanac, profesor povijesti na njemačkoj gimnaziji u Puli, autor značajnih radova iz povijesti i arheologije Istre, posebno Pule.
- 13) Cit. prema Atti... II/1904. s.22..
- 14) Cit. prema Atti... III/1905. s.17.
- 15) Nav. prema Atti... I/1903. s.19.
- 16) Nav. prema Atti... II. s.18. i III/s.17.
- 17) Nav. prema izvještaju C. de Franceschi za 1931, koji je objavljen u 'Le Accademie e le Biblioteche d'Italia nel sessennio 1926-27-1931-32. Roma 1933. s.466. (u nastavku: Accademie...)
- 18) Cit. prema Atti...I, s.19
- 19) Nav. prema izvještaju C. de Franceschi, koji je objavljen u "Corriere istriano", 12.I.1941. Točan podatak o broju knjiga 1912. godine nalazi se u: Nozioni di geografia e storia della città di Pola. Pola 1912: "... biblioteca, contenente 8700 e più volumi, è aperta giornalmente agli studiosi ed alla gioventù..." (s.44)
- 20) Od toga je više od 1000 djela iz talijanske, 340 iz francuske, 200 iz njemačke, 233 iz klasične grčke i rimske, 136 iz engleske i samo 2 djela iz hrvatske književnosti.
- 21) Statuto e regolamento interno per il civico museo di Pola. Pola 1907.
- 22) Statuto..., točka 13. U Naučnoj biblioteci u Puli sačuvan je predmetni katalog ove biblioteke; to su 32 rukom pisane bilježnice velikog formata, gdje svaka bilježnica obuhvaća djela iz jedne odnosno dviju struka.
- 23) ibid.
- 24) Korištenje bibliotečne grade bilo je besplatno. v. Statuto..., s.7.
- 25) "Il museo nel suo ordinamento si divide in due sezioni. La prima comprende le raccolte archeologiche, artistiche... La seconda si compone dell' archivio e della biblioteca". Cit. prema Statuto..., točka 2.

- 26) U predmetnom katalogu navedeno je 8 takvih dokumenata; među njima bila je i "Stampa del comune di Monghebbo" iz 1611.
- 27) Inventario degli oggetti d'arte d'Italia. Vol.V: Provincia di Pola. Roma 1935. Fotografija dviju stranica ovog kodeksa objavljena je u: Amy A. Bernardy, L'Istria e il Carnaro. Bergamo 1927.
- 28) Cit. prema B.I.f.R, 63-64
- 29) Nav. prema Accademie..., 466.
- 30) Cit. prema "Enciclopedia Italiana Treccani"
- 31) Nav. prema L. Bari: L'Istria ieri e oggi. Trieste 1984.
- 32) "Naime, htjelo se (osnivanjem biblioteke - op. B.D.) opremiti ovaj grad jednom javnom knjižnicom koja bi - u skladu sa suvremenim potrebama i s progresivnim razvojem književnosti i znanosti - odgovarala intelektualnim potrebama naših studenata i znanstvenika" (Cit. prema izvještaju C. de Franceschija o poslovanju 1939-1940, koje je objavljeno u "Corriere istriano" 12.2.1941)
- 33) Francesco Salata (Osor, 1876 - Rim, 1944); "bio je jedan od vođa irendentističkog pokreta u Istri u predratnom (do 1914. op. B.D.) razdoblju". (Nav. prema: Enciclopedia Italiana). Kasnije fašistički poslanik u parlamentu.
- 34) Nav. prema: Le Biblioteche d'Italia dal 1932-X al 1940-XVIII. Roma 1942. s. 550. (u nastavku: Biblioteche...)
- 35) Camillo de Franceschi (Poreč, 1868- Venecija, 1953), talijanski povjesničar, pisao o povijesti Istre; od 1894. bibliotekar u Gradskoj biblioteci u Trstu; od 1930-1943. ili 1944. direktor B.P. u Puli. O njegovom odnosu prema fašizmu navodi M. Bertosa: "Novu će ideologiju (iako ne i njene ekstremne posljedice) prihvatiti njegov (Carla De Franceschija - op. B.D.) sin Camillo". (Etos i etnos zavičaja. Pula-Rijeka 1985. s. (246-247)
- 36) Nav. prema "Deliberazioni del Consiglio direttivo" iz 1937. (u arhivu N.B.)- u nastavku: Deliberazioni...
- 37) Nav. prema Accademie..., 466.
- 38) Nav. prema Biblioteche..., 550.
- 39) Nav. prema Corriere istriano iz 1933.
- 40) Nav. prema Accademie... 467. Prema dopisu Š. Jurića iz 1950. najveći dio ovih ormara odnijeli su Talijani. (u arhivu N.B.)
- 41) Danas je tu sjedište Arheološkog muzeja Istre.

- 42) Nav. prema: Il R. Museo dell Istria. /Pola/1930. s.4.
- 43) U B.I.f.R. ova se naziva "Biblioteca provinciale consorziale dell' Istria".
- 44) v. Statuto del Consorzio per la "Biblioteca provinciale dell Istria" in Pola, art.3: "Biblioteca consorziale - che portera il nome di Biblioteca provinciale dell' Istria ed avrà la sua sede a Pola..." (u arhivu N.B.)
- 45) ibid, art.2.
- 46) ibid, art.4.
- 47) ibid, art.6.
- 48) Nav. prema Corriere istriano iz 1941.
- 49) Cit. prema Statuto..., art.1.
- 50) Cit. prema Accademie..., 455.
- 51) Nav. prema: Regolamento organico per il personale del Consorzio per la "Biblioteca provinciale dell Istria", art.2. (u arhivu N.B.); u nastavku: Regolamento...
- 52) Cit. prema: Guida alle biblioteche italiane. Milano 1939; s.444;
- 53) ibid, 45.
- 54) ibid, 54.
- 55) Cit. prema dopisu koji je pohranjen u arhivu N.B.
- 56) Cit. prema dopisu/pohranjenom u arhivu N.B.
- 57) Nav. prema: Protocollo degli Esibiti del Consorzio per la Biblioteca provinciale; pod točkom 22 iz 1938. (u arhivu N.B.)
- 58) Cit. prema dopisu pohranjenom u arhivu N.B.
- 59) Cit. prema: Enciclopedia italiana Treccani ("Biblioteche").
- 60) Nav. prema Accademie..., s. XXVIII
- 61) ibid. 453-454.

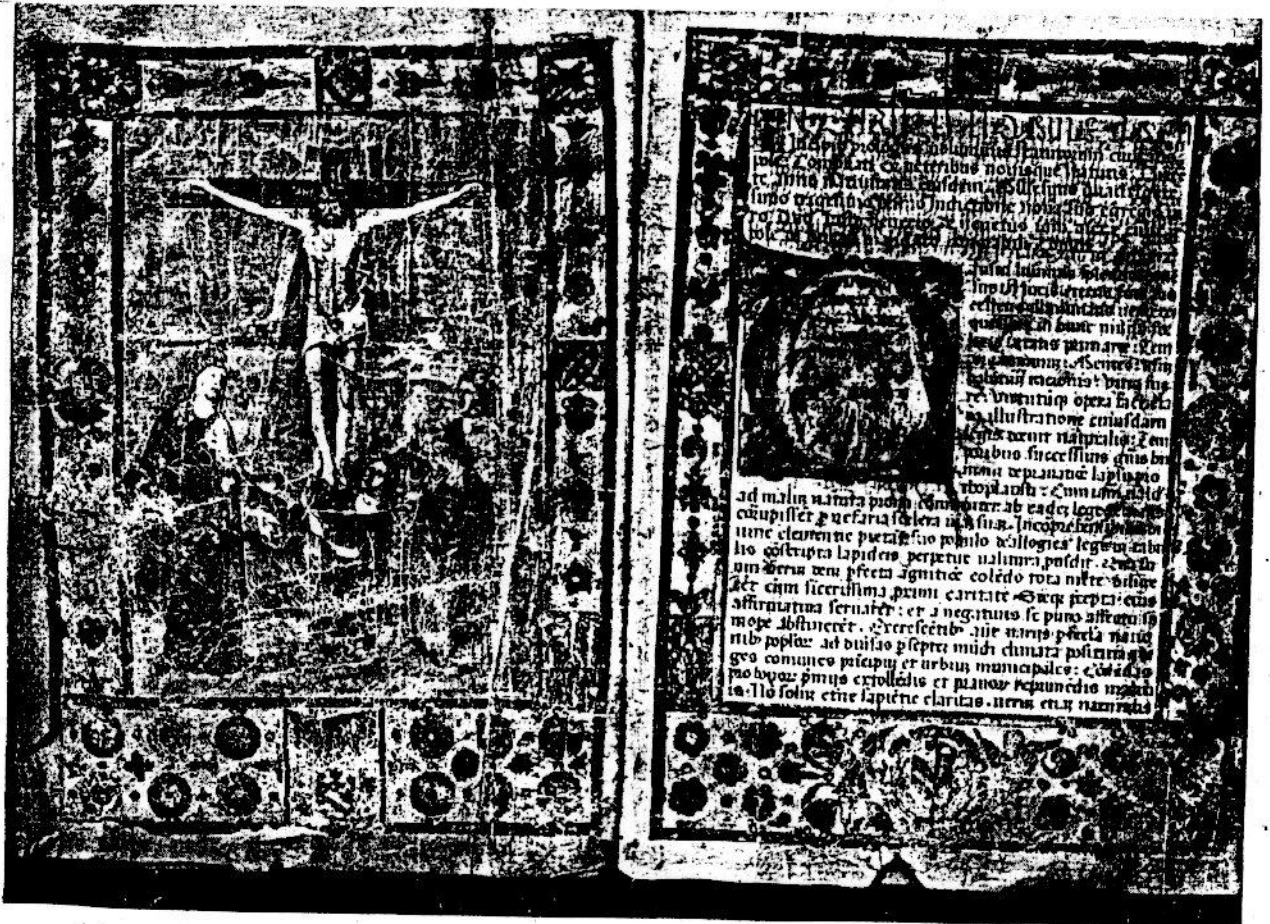
Ovitak "Decimale klasiifikacije Melvila Deweyn" iz 1897. (talijanski prijevod) s pečatom: "Civica biblioteca Pola".

Pola Clivo S. Francesco Museo Civico Städtisches Museum

Dvije razglednice muzeja u kojemu je bila smještena "Biblioteca comunale di Pola" ili "Biblioteca civica".

Statut grada Pule - faksimil

POLA: STATUTO DELLA CITTÀ DI POLA - MUSEO CIVICO.

(Fot. Alinari).

O b l j e t n i c e

STOLJEĆE ČITAONIČKOG POKRETA U ISTRI

Istra je u drugoj polovici 19. st. poprište grubog hegemonističkog nasrtaja talijanskog nacionalizma na sve što je bilo hrvatsko ili slovensko, s neskrivrenim ciljem da se denacionalizira i talijanizira njezino stanovništvo, da se uklone sva obilježja Istre kao stare slavenske zemlje u kojoj su Hrvati i Slovenci više od tisućljeća činili većinu.

Gospodarski i socijalni položaj istarskog sela, koje je stoljećima gotovo kompaktno naseljeno slavenskim življem, bio je tada izrazito težak. Glad i siromaštvo ogromne većine težačkog svijeta otežavali su pritisci predstavnika kapitala koji su se okomili na osiromašeni istarski puk, otimajući mu ne samo plodove njegova rada, nego i sve ostalo: ime, jezik, običaje... njegov kulturni i nacionalni identitet; ne nudeći mu ništa od industrijske revolucije koja je svugdje drugamo donosila progres.

NARODNJAČKA AKCIJA

U tim okolnostima javila se hrvatsko-slovenska narodnjačka akcija kojoj je bila svrha izmijeniti postojeće stanje, olakšati položaj obespravljene većine, otpočeti političku borbu istarskih Slavena za priznavanje njihovih elementarnih ljudskih sloboda i nacionalnih prava. Pritisnut ekonomskom bijedom, seljak je gurnut pod okrilje novčanog kapitala što se nalazio u rukama tankog sloja uglavnom talijanskog građanstva u gradićima smještenim na obalnom rubu istarskog poluotoka. Upravo ta ekonomska zavisnost sela od onih koji imaju novac bila je snažan oslonac hegemonističkoj politici talijanskog nacionalizma, koja je na ovim prostorima dugo manipulirala bijedom sela, a da bi usporila ako ne i osujetila prirodne procese nacionalnog osvješćivanja Hrvata i Slovenaca, izgradnju njihova entiteta, podizanje vlastita građanstva i institucija važnih za oblikovanje kulturnog i jezičnog identiteta, da bi u krajnjoj liniji osujetila njihovu za opstanak toliko nasušnu etnogenezu.

Nepismenost, neznanje i opća neprosvijećenost bili su temeljnom zaprekom svakom napretku. Zato je sredinom 60-tih godina počela akcija prosvjeđivanja širokih slojeva naroda otvaranjem škola,

čitaonica, knjižnica, narodnih domova, osnivanjem "posujilnica", gospodarskih, kulturnih i športskih društava, pokretanjem novina, sazivanjem tabora.

Sve je to bilo popraćeno nastojanjima da se jeziku većine priznaju ona prava koja su u Istri već imali talijanski i njemački.

Protagonisti narodnjačke akcije znali su: kada Istrani budu pismeni, kada im se u čitaonici i knjižnici bude nudilo štivo na njihovom jeziku, kada budu prosvijećeni i obavješteni o svojim pravima, tek tada će moći biti gospodarski napredni, ekonomski samostalni i svoji.

U takvim izmijenjenim prilikama bit će moguće izgraditi modernu svijest o vlastitim etničkim korijenima i organizirati otpor politici nacionalnog i klasnog ugnjetavanja. Zato su poticali otvaranje čitaonica i knjižnica, uvjereni da su te ustanove:

"... temelj sgradi narodnog izobraženja i napredka, koji u narodu tinja te čeka, da ga tko razpuše i rasplamti." (Naša sloga, 1. veljače 1871.)

Zbog toga su pokrenuli izlaženje novina, časopisa i knjiga na hrvatskom jeziku. Tome zahvaljujući pisana je riječ prodrila brzo u svako istarsko selo i postala moćno oružje u borbi za opći napredak, ali i za obranu elementarnih ljudskih prava i etničke posebnosti.

ČITAONICE I KNJIŽNICE

Diljem Istre niču najprije čitaonice a potom i knjižnice. Od 1866. i 1869. godine, kada su otvorene prve hrvatske čitaonice - "Čitaonica" u Kastvu i "Slavjanska čitaonica" u Puli - u Istri je do konca prvog svjetskog rata i talijanske okupacije u više od 60 mjesta djelovalo preko 70 čitaonica i knjižnica.

Čitaonica je prije svega mjesto gdje se čitanjem novina i časopisa prate zbivanja u Istri, domovini i svijetu, gdje se čita, uči i razmjenjuje informacije. Ali ne samo to. S vremenom ona postaje više od toga. Ona je stječište ljudi i ideja, sastajalište istomišljenika, mjesto za dogovor o akciji, središte za organizaciju gospodarskih i drugih predavanja, kulturnog i društvenog života uopće. Čitaonice organiziraju dramske, recitatorske i druge priredbe. Uz njih se osnivaju glazbeni sastavi, pjevački i tamburaški zborovi, limene glazbe. Na osobitoj je cijeni sve seosko, plebejsko nasljeđe: pučko pjevanje, narodna pjesma, svirka "na mih i roženice", "balun" i drugi narodni plesovi, narodna nošnja. Čitaoničari organiziraju susrete s poznatim ličnostima,

obilježavanje značajnih obljetnica, akcije solidarnosti za stradale u Istri ili drugim našim krajevima.

Čitaonička su društva svekolikom svojom djelatnošću bila prije svega poprišta kulturnog, političkog i narodnog osvješćivanja.

Promjene koje su se u kratko vrijeme dogodile u istarskim selima, dobrim su dijelom bile posljedica djelovanja čitaonica i knjižnica. Porasli su samosvijest i samopoštovanje istarskih ljudi. Svijest o važnosti čitanja, knjige i pisane riječi nazočna je kod svijetu. U tadašnju Istru, koja postaje otvorena publikacijama a time i utjecajima iz drugih naših krajeva, stiže pisana riječ iz Zagreba, Zadra, Dubrovnika, Sarajeva, Ljubljane... Ideje nacionalnog oslobođenja, socijalne pravde, jugoslavenstva, hrvatstva, južnoslavenske i sveslavenske solidarnosti prodiru u gotovo svako istarsko selo i prožimaju svijest istarskih ljudi.

Čita se mnogo. Čita umom, a još više srcem. Istarski Hrvati i Slovenci od objekata tudinskih posizanja i asimilacije postaju politički i kulturni subjekti. Počinju nizati pobjede. Tu su prvi uspjesi na izborima, rezultati u ponarodivanju školstva, u ekonomskom osamostaljivanju sela.

OTPORI

U sačuvanim Pravilima Hrvatske čitaonice Labin, u članku koji govori o svrsi i ciljevima društva doslovce stoji: "Pouka, društveno općenje i zabava. Postiže se čitanjem knjiga i novina, razgovorima, predavanjima, predstavama, glazbom, pjevanjem, plesovima, izletima te inim sastancima. Isključena je svaka politika." Ipak, čitaonice su bile i ustanove za političko prosvjeđivanje naroda.

Zbog toga su talijansko-talijanaški nacionalisti organizirali akcije kojima je svrha bila onemogućiti rad čitaoničkih društava. Da bi neutralizirali njihov utjecaj, u mjestima s čitaonicama osnivali su svoja društva. Tako u Rovinjskom Selu, bez ikakva oslonca na njeno stanovništvo, samo dvije godine poslije osnivanja "Hrvatske čitaonice" djeluje i "Circolo popolare". Bilo je i brojnih drugih akcija. Civilizacijska razina tih u krajnjoj liniji iredentističkih otpora, o kojima govore zabilježeni primjeri osionih postupaka, bila je niska.

Ni austrijske vlasti nisu blagonaklono gledale na rad i djelovanje čitaonica i knjižnica. Njima je također bilo dobro znano što se sve događa pod plaštem prosvjetnih aktivnosti čitaonica. Zbog toga nije uvijek bilo lako izboriti dozvolu za rad i otvaranje čitaonica. Primjerice, Odbor za osnivanje čitaonica u Dobrinju punih je 11 godina (od 1885. do 1896.) prepravljao i nanovo slao Pravila "Hrvatske čitaonice" Dobrinj Namjesništvu u Trst ne bi li dobilo dozvolu za rad. Kada im je toliko odugovlačenje s prihvaćanjem Pravila dozlogrdilo, žalili su se izravno Ministarstvu unutrašnjih poslova u Beč, da bi tek tada dobili dozvolu za otvaranje svoje čitaonice.

Ipak, istini za volju treba reći, te su vlasti do neke mjere tolerirale aktivnost čitaonice. Nije to bio ustupak istarskim Hrvatima jer se shvaćala potreba postojanja čitaonica kao institucija toliko važnih za očuvanje njihova nacionalnog bića pred nasrtajima talijanizacije, već nastojanje da i hrvatske čitaonice posluže protutežom sve agresivnijem talijanskom iredentizmu koji je daleko jače od bilo koga ugrožavao interese Austro-Ugarske Monarhije u Istri.

ZAKLJUČAK

Čitaonice i knjižnice, što su u okviru preporodnog pokreta djelovale u Istri od 60-tih godina 19. do početka 20. stoljeća, ispunile su svoju zadaću u cijelosti. Njihova pojava i njihovo djelovanje predstavlja u novijoj povijesti Istre takve oblike narodnog organiziranja čije je demokratsko, narodnosno i kulturno-prosvjetno značenje veliko i nezaobilazno. Ono je samo dio one narodnjačke akcije za koju je s pravom Zvane Črnja utvrdio: da je nije bilo, da je izostala ili bila manje uspješna, sve kasnije naše bitke bile bi uzaludne.

Branimir Crljenko

PRVA HRVATSKA ČITAONICA U PULI

Ove godine Društvo bibliotekara Istre obilježava 120. godišnjicu osnutka prve hrvatske čitaonice u Puli. Prvo svjedočanstvo o ovom događaju - koji je veoma značajan za povijest bibliotekarstva Istre i općenito za povijest hrvatskog narodnog preporoda u Istri - dugujemo anonimnom pulskom dopisniku "Naše sloge" koji u broju od 1. 11. 1870. godine izvještava: "Naša Čitaonica držat će na 1 Studenoga god svoga jednogodišnjega obstanka. Mi bi želili, da prečastna gospoda župnici kotara puljskog našu Čitaonicu u većem broju pohadaju, za moći kroz bližnje poznavanje i dogovor za napredak našega seoskoga naroda, koji je jako zaostao, što god učiniti."

U ovom dragocjenom izvještaju nema detaljnih podataka (npr. o nazivu ove čitaonice). U "Našoj slogi" iz 1909. godine čitamo: "Čitaonica u Puli osnovana je godine 1869. Namjesništvo je potvrdilo pravila odlukom od 21. septembra 1869. br. 9934/III. Na prvim pravilima čitaonice, potpisani su: Ivan Rebula, Mate Rebrović, Anton Žitnik i Ivan Ravnikar."¹ U istom listu 1905. godine nalazimo slijedeći podatak: "Čitaonica u Puli osnovana je godine 1869. s hrvatskim pravilima."² B. Milanović³ i M. Rojnić⁴ navode da je to bila hrvatska čitaonica, a Vjekoslav Spinčić spominje prošireni nacionalni sastav članova: "Već oko godine 1870. (treba: 1869. - op. B.D.) bila je u Puli ustrojena čitaonica, prvo društvo u opće te vrsti u tom gradu, u kojem bijahu prvih godina članovi razni i Nijemci i Talijani, i takovi, koji su kasnije žestoko kao Talijani nastupali."⁵ Na osnovi podataka iz "Naše sloge" možemo slijediti djelatnost čitaonice u toku 1871. godine. U broju od 16. 02. 1871. uredništvo navodi: "Čitaonica u Puli, kako nam odonle pišu, veoma liepo napreduje, čemu nemalo doprinaša mladi pjevački sbor ..." U slijedećem broju (od 1. 03. 1871) čitamo: "Biskup Strossmayer. Velikodušno darovao je... narodnoj Čitaonici u Puli 100... for. (forinti - op. B. D.)". Ovo je važno svjedočanstvo o povezanosti Hrvata u Puli s velikim hrvatskim narodnim preporoditeljem. Nakon 1871. godine ne nailazimo u "Našoj slogi" na vijesti o ovoj čitaonici, već o nekim drugim čitaonicama: "Čtenarskoj besedi" (koju su oko 1879. osnovali češki obrtnici u Puli) i "Slavjanskoj čitaonici" koja je osnovana osamdesetih godina. Ovo je kod većine autora koji pišu o našoj najstarijoj čitaonici u Puli stvorilo

pogrešan sud da se radi o istoj čitaonici, te je tako navedeno i u Enciklopediji Jugoslavije (v. "čitaonice"). Istu pogrešku čine i V. Spinčić, B. Milanović i V. Ujčić.⁶ Svi oni previđaju jedan članak iz "Naše sloge" (od 1. 08. 1879) u kojemu anonimni dopisnik izvještava o "Čtenarskoj besedi" i opominje "...svakoga člana, da nebi se udarilo onim krivim putem, kojim su bili zabasali članovi prvašnje čitaonice na svoju sramotu te je napokon morala propasti".⁷ Na osnovi ove vijesti možemo zaključiti da je ona prva čitaonica prestala djelovati između 1872. i 1879. godine. Nije nam poznato zbog čega je - nakon uspješnog djelovanja u toku prve dvije godine - došlo do prestanka njezina djelovanja, ali ostaje činjenica da je to bila prva čitaonica slavenskog stanovništva Pule (prema V. Spinčiću prvo društvo takve vrste u Puli) te je zasigurno utjecala na osnivanje drugih čitaonica u Puli. A o njihovom značaju za osvješćivanje naroda "Naša sloga" ističe "...da su hrvatske čitaonice ognjište hrvatske prosvjete i da su najviše kadre doprinijeti narodnom preporodu."⁸

Bruno Dobrić

Bilješke:

1. Navedeno prema: Fran Barbalić, Narodna borba u Istri od 1870. do 1915. godine. Zagreb 1952, str. 140.
2. isto, str. 103.
3. Božo Milanović, Hrvatski narodni preporod u Istri. Knjiga prva. Pazin, 1967, str. 308.
4. članak u "Glasu Istre" od 28. 03. 1946.
5. V. Spinčić, Narodni preporod u Istri (objavljeno u knjizi D. Grubera: "Povijest Istre" Zagreb 1924, str. 265).
6. Vitomir Ujčić, Kazališni i kulturno-umjetnički život Pule u periodu od 1870. do 1918. godine. Pula 1962.
7. Citirano prema: Naša sloga br. 15/1879.
8. Naša sloga od 27. 08. 1896.

Š k o l s k e k n j i ž n i c e

KNJIŽNICA OSNOVNE ŠKOLE U DIVŠIĆIMA

Osnovna škola "I. Istarski bataljon" u Divšićima obuhvaća područje mjesnih zajednica Divšići i Šaini. Ima ukupno 85 učenika, četiri nastavnika razredne nastave, osam nastavnika predmetne nastave od kojih šest radi pola radnog vremena, direktora, pedagoga i defektologa koji obavlja radne zadatke za sve osnovne škole općine Pula. Knjižničar ove škole je i nastavnik glazbene kulture s pola radnog vremena. Sati glazbene kulture raspoređeni su u raspored rada u toku cijelog tjedna. Knjižničar je i razrednik VI razreda i voditelj omladinske organizacije.

Knjižnica je smještena u skućenom prostoru (10,40 m²). Na dva slobodna zida nalaze se police s knjigama. S jedne strane je učenički, a s druge strane nastavnički fond. U prostoriji je još i radni stol za knjižničara te mali stolić i tri polufotelje. Jedan dio knjižne građe nalazi se u posebnoj prostoriji u kojoj se čuva dio arhive i nastavna pomagala. Element-filmovi s katalogom čuvaju se u zbornici, a gramofonske ploče i kasete u jednom ormaru u učionici za glazbenu kulturu. Knjižnica nema kataložni ormarić pa se kataložne jedinice čuvaju u ladici knjižničarevog stola i dostupne su korisnicima.

Iako tako raspoređena, građa je dostupna svim korisnicima zahvaljujući malom broju učenika i dobrim radnim te međuljudskim odnosima u školi. Jednim dijelom tome doprinosi i to što je knjižničar nastavnik i aktivan voditelj rada školskog kulturno-umjetničkog društva.

U fondu knjižnice ima oko 3500 knjiga, nekoliko časopisa i skromna zbirka obradene AV građe. U odnosu na broj korisnika, škola je dobro opremljena AV građom i AV sredstvima. Međutim, zbog teških materijalnih prilika izdvajaju se tek minimalna sredstva za nabavu novih knjiga.

Knjižnica organizira svoj rad prema propisanim standardima. U procesu obrade obavljaju se slijedeći poslovi: tehnička obrada, inventarizacija, signiranje, klasifikacija i katalogizacija. Vodi se kartoteka časopisa. Na kraju godine i časopisi se katalogiziraju. Audio-vizualna građa obrađuje se prema zahtjevima međunarodnog standardnog bibliografskog opisa neknjižne građe. Vodi se evidencija

koliko i koje knjige je posudio svaki učenik. O tome se obavještavaju učenici i nastavnici.

Postojeća grada, osnovne funkcije i zadaci koje knjižnica provodi, volja i razumijevanje za unapređivanje svih vidova odgojno-obrazovnog rada, uz pomoć intenzivnog korištenja svih suvremenih medija dobre su pretpostavke za transformiranje ove knjižnice u BIC. Prostor je jedina prepreka do dobro organiziranog bibliotečno-informacijskog centra, a uz malu društvenu podršku i šireg područja.

Korisnici tog BIC-a mogli bi biti i srednjoškolci ovog kraja. Na taj način oni ne bi opterećivali ionako skromne knjižne fondove srednjoškolskih obrazovnih centara Pule.

Olivera Radović

V i j e s t i

HVATANJE KORAKA SA SVIJETOM - ISTRA JE UKLJUČENA U SZTI

19. prosinca 1988. u puljskoj Naučnoj biblioteci predstavljena je novodobavljena kompjutorska oprema kojom se Istra uključuje u Sustav znanstvenih i tehnoloških informacija (SZTI).

Time matična znanstvena knjižnica našeg najvećeg poluotoka dobiva "JUPAK" liniju, odnosno mogućnost "online" veza sa svim u svijetu i u nas značajnim izvorima znanstvenih, tehničkih i tehnoloških informacija. Što ova nova djelatnost Nuačne biblioteke u Puli može značiti za osuvremenjivanje znanosti, unapređenje tehnoloških procesa i umanjenje našeg zaostajanja u razvoju, jedva da je potrebno isticati. Poznato je: bez pravovremenog protoka informacija i diseminacija podataka nema transfera tehnologije iz inozemstva, nema temeljnih pretpostavki nasušnih privredi za pravilne postupke planiranja, proizvodnje i upravljanja.

Ovime je Istra uključena u SZTI Jugoslavije, koji će biti u cijelosti izgrađen do 2000. godine, u sustav koji osigurava dokumente i informacije potrebne za znanstveni i stvaralački rad, odnosno za opći razvoj i naše hvatanje koraka sa svijetom.

O svemu tome, uz demonstraciju "online" pretraživanja literature o brodogradnji i turizmu (cvjetanje mora), govorili su na ovom skupu privrednika i bibliotekara iz čitave Istre istaknuti naši stručnjaci iz Maribora i Beograda.

B. C.

ENCIKLOPEDIJE I RJEČNICI NB PULA

U povodu Mjeseca knjige Naučna biblioteka u Puli priredila je od 2. do 11. studenog 1988. godine izložbu "Enciklopedije i rječnici Naučne biblioteke u Puli".

Izložene su najvrednije enciklopedije, leksikoni i rječnici tiskani u rasponu od 16. do početka 20. stoljeća, koje je ova biblioteka naslijedila iz fonda pulske "Biblioteke provinciale" i iz dijela vraćene "K.u.K. Marine-Bibliothek". Ove biblioteke sustavno su nabavljale referentne publikacije i tom dijelu fonda pridavale izuzetnu važnost.

Enciklopedije su izložene kronološkim redom. Prvo, a ujedno i najstarije izloženo djelo enciklopedijskog karaktera predstavlja Plinijeva "Naturalis historia" (talijanski prijevod iz 1548), potom slijedi najvrednija izložena knjiga - Vlačićev "Clavis Scripturae Sacrae" ("Ključ Svetog pisma"), i to drugo izdanje iz 1580-1581. godine, prvi dio kojega predstavlja enciklopedijski rječnik hebreizama iz Biblije.

Slijedeća izložena skupina bile su nacionalne enciklopedije: francuske (Diderotova iz 1782), engleske (Britannica iz 1875), njemačke (Brockhaus iz 1832, Meyer, Pauly) i talijanske (Bazzarini - rodom iz Rovinja, te Vallardi i Boccardo).

Rječnici su, jednako tako, izloženi po skupinama, počevši od klasičnih jezika (Calepinov iz 1741, Forcellinijev, te još devet rječnika iz 18. i 19. stoljeća). U skupini rječnika hrvatskoga književnog jezika izložena su gotovo sva najznačajnija djela hrvatske leksikografije (Micaglia, Belostenec, Jambrešić, Voltić, Della Bella, Mažuranić-Užarević, Drobnić, Veselić i drugi).

Među izloženim rječnicima talijanskog jezika najznačajniji je rukopis vodnjansko-talijanskog rječnika Dalla Zonke, nastao između 1841. i 1857. godine.

U preostalim skupinama bili su rječnici francuskog i njemačkog jezika, višejezični rječnici (kod najstarijeg iz 1715. do Vukovog srpsko-njemačkog-latinskog iz 1852), rječnici neevropskih jezika (hebrejski, turski, eskimski), te stručni rječnici i rječnici pomorstva, od kojih su dva tiskana u Puli početkom ovog stoljeća.

I na kraju, kao novi tehnički medij pohrane informacija, izložen je kompakt-disk koji može pohraniti podatke višetomnih svjetskih čuvenih enciklopedija.

Autor izložbe je Bruno Dobrić, tekst edukativne namjene napisala je i izložbu postavila Hilda Grubić, a izložke su odabrali Damjana Frančić i Bruno Dobrić.

Hilda Grubić

MEDUNARODNI SUSRET U TRSTU

2. veljače 1989. god. u tršćanskoj biblioteci "Biblioteca Statale del Popolo" održan je prvi radni dogovor u vezi s projektom retrospektivne regionalne bibliografije koja bi obuhvaćala razdoblje od 1800. do 1957. za područje Trsta, Gorice, Udina, Istre s otocima... (područje još nije definirano). Cilj projekta bio bi uvid u cjelokupnu tiskanu produkciju tog područja.

Bilo je prisutno 35 predstavnika raznih knjižnica i instituta iz Trsta, Udina, Gorice, Kopra, Rovinja i Pule. S istarskog područja bili su predstavnici Osrednje knjižnice "S. Vilhar" u Kopru, Centra za historijska istraživanja iz Rovinja, Zavoda za povijesne i društvene znanosti JAZU Rijeka-Pula i Naučne biblioteke iz Pule.

Vladimira Butković

OTVORENA KNJIŽNICA U LABINU

U Labinu je 1. ožujka 1989. u sklopu obilježavanja Dana rudara i Dana općine, otvorena nova gradska knjižnica.

Knjižnica je u sastavu Radničkog sveučilišta, a smještena je u zgradi kina "Partizan".

Uloženo je više od 200 milijuna dinara, od toga samo u opremu oko 72 milijuna.

Uz odjel za djecu predškolskog uzrasta, tu je i odjel za omladinu, a na katu i poseban prostor za znanstveni rad.

Stalni korisnici knjižnice moći će u njoj pročitati i dnevne novine, dok će se djeca moći zadržavati dulje uz televizor i video.

U toku godine omladinski će odjel biti opremljen i kompjutorom.

Labinska gradska biblioteka trenutno raspolaže s 13.000 knjiga. U povodu otvaranja pokrenuta je akcija "Poklonite knjigu" koja je naišla na veliki odaziv među građanstvom, tako da će se i na taj način obogatiti postojeći knjižni fond. Inače, ove je godine predviđena nabavka novih knjiga u vrijednosti od 30 milijuna dinara.

M. G.

TEHNIČKE ZNANOSTI U INOZEMNIM ČASOPISIMA

Izložba u NB u svibnju 1989.

Naučna biblioteka iz Pule u suradnji s Internacionalnom stalnom izložbom publikacija - ISIP, koja djeluje u okviru Referalnog centra Sveučilišta u Zagrebu, organizira u Puli jedinstvenu izložbu odabranih i obradenih primjeraka suvremenih znanstvenih i stručnih inozemnih časopisa pod nazivom "TEHNIČKE ZNANOSTI U INOZEMNIM ČASOPISIMA". Fond izložbe bit će predstavljen u skladu s načelima Univerzalne decimalne klasifikacije, a sadržavat će naslove iz područja strojarstva, elektrotehnike, elektronike, kibernetike, građevinarstva, brodogradnje, tehnike zračnog prometa, automatizacije i graditeljstva.

Izložba će biti postavljena u Naučnoj biblioteci i otvorena od 9.V - 18.V 1989. godine.

N. M.

O s o b n e v i j e s t i

SONJA BULEŠIĆ

6. veljače 1989. u Naučnoj biblioteci u Puli počela je s radom drugarica Sonja Bulešić, dipl. inž. elektrotehnike i to na poslovima i radnim zadacima programera-organizatora za bibliotečno-informacijski sistem (BIS).

Svrha toga radnog mjesta je organiziranje informatičke djelatnosti u knjižnicama Istre i povezivanje istih s matičnom bibliotekom u Puli, izgradnja baze podataka za BIC Pule i BIS Istre, projektiranje i izgradnja komunikacijske mreže na području Istre te povezi-

vanje s ostalim bibliotekama na području SFRJ radi uzajamne katalogizacije.

Od opreme nabavljen je printer, 2 terminala, modem i priključak na YUPAK liniju, a slijedi i nabavka računala.

S t r u č n i i s p i t i

- U 1988. godini stručni ispit za bibliotekara položio je Bruno Dobrić iz Naučne biblioteke Pula, pismenom radnjom "Biblioteca provinciale dell'Istria u Puli od 1930. do 1947".
- U 1989. godini zasad su stručni ispit za bibliotekara položile Hilda Grubić iz pulske Naučne biblioteke, pismenom radnjom "Predmetni katalog Naučne biblioteke u Puli" i Marija Dukić-Smolica iz Knjižnice i čitaonice Pazin, pismenom radnjom "Knjižnice grada Pazina".

O b a v i j e s t

Naučna biblioteka Pula svojim korisnicima odnedavno nudi nov, suvremen vid komunikacije s bibliotečnim i drugim ustanovama u zemlji i inozemstvu. Nabavljen je telefax - telekopirni uređaj za izravan prijenos informacija, koji služi za prijenos tekstova ili crteža vjernih originalu putem telefonskih linija. Stroj omogućuje prijenos svih vrsta tekstova, od materijala pisanog na pisaćem stroju, rukopisa, do raznih tabela, grafikona i nacрта. Koristi se za hitne narudžbe primarnih i drugih dokumenata, a cijena kopija ovisi o cijeni telefonskih impulsa i količini materijala koji se prenosi.

A n k e t a

ANALIZA REZULTATA ANKETIRANJA KORISNIKA,
NJIHOVA MIŠLJENJA O DJELOVANJU NB

Naučna biblioteka stalno nastoji unaprijediti svoju djelatnost. Svjesni smo da ćemo biti uspješniji ako budemo bolje poznavali probleme s kojima se suočavaju korisnici.

Prilagodili smo svojim potrebama tekst ankete koja je provedena u Narodnoj in univerzitetnoj knjižnici Ljubljana, te provedli anketu u NB u vremenu od 7.4. do 17.5. 1988.g. na slučajnom uzorku od 5% upisanih članova (godišnje je upisanih 2000 te još 20.000 korisnika), u postotku koji odgovara strukturi članstva: 35 učenika, 30 studenata i 35 odraslih. Od njih stotinu, 27 nije uzvratilo odgovorom (27%), što je šteta, jer bi nam koristila i njihova mišljenja. Time su, naravno, pokazali svoj odnos prema ovoj ustanovi.

Od ostalih 73, kojima ova ustanova nešto predstavlja; 16 ih je staro od 15-18 godina (22%), 41 ima 18-28. g. (56%) i 16 ima 28-45 g. (22%). Srednje obrazovanje ima njih 52%, više 15% te visoko 33%. Prema području djelovanja - 34% ih je opredijeljeno za humanističke znanosti, 48% za društvene, 29% za prirodoslovno-tehničke.

Zanimljivo je da su ti postoci, koji pokazuju područje djelovanja anketiranih, slični podacima o raspodjeli fonda ove biblioteke - 32% fonda čine publikacije iz humanističkih znanosti, 43% publikacije iz društvenih, te 25% iz prirodoslovnih i tehničkih; što znači da je ta raspodjela dobro postavljena i nabavna politika biblioteke prati zahtjeve i potrebe korisnika.

U korištenju fonda to se odražava ovako: 41% od ukupnog korištenja otpada na humanističke znanosti, 45% na društvene, te nešto manji postotak - 14% na prirodoslovne i tehničke.

Još jedan bitan podatak: iskorištenost fonda iznosi za društvene znanosti 23%, humanističke 20% i prirodne 9%, tako da je ukupna iskorištenost cijelog fonda NB 16% (što je inače prosjek za velike biblioteke).

Samo 20% upitanih je do sada davalo prijedloge, usmeno ili pismeno, za poboljšanje rada NB, 80% ih nije davalo jer

NITKO NIJE TRAŽIO, nisu bili u prilici ili nije bilo potrebno - iz čega zaključujemo da su još uvijek sputani nekim nepostojećim obzirima. Tek 15% korisnika navodi kao svoju želju za buduće poslovanje NB - veći utjecaj korisnika za nabavnu politiku.

Pri svemu tome važan je i podatak da se samo 35% korisnika obrazovalo za služenje bibliotekom (i to 10% u osnovnoj školi, 65% u srednjoj i 25% na fakultetu, uz razne predmete, kao što su - jezik, informatika, tehnike znanstvenog rada, metodologija društvenih istraživanja, didaktika, seminar, diplomski rad). Ostaje, na žalost, 65% korisnika koji se nisu nikada sustavno obrazovali za korištenje bibliotekom.

Njihove sadašnje želje su - da dobiju ažurne i kvalitetne podatke u NB (60%), da radno vrijeme biblioteke bude duže, da se nabavi kompjutor, teleprinter i mikročitač, žele slobodan pristup fondovima te više primjeraka istih publikacija radi posudbe (30%), prostore za odmor (buffet), prostor za pušače, prostore za individualan rad te održavanje izložbi, promocija knjiga i stručna predavanja (20%).

Budući da NB ni svojim fondom niti svojim funkcijama ne može zadovoljiti potrebe svih korisnika, normalno je da oni posjećuju i ostale biblioteke u gradu, te pojedine biblioteke u Rovinju, Rijeci, Zagrebu, Sarajevu i Beogradu (40% upitanih odlazi u više vrsta biblioteka).

Čak 85% korisnika daje svojim poznanicima da pročitaju knjige koje su ovi posudili iz biblioteka, a među onim što posuduju iz NB je 70% znanstvene ili znanstveno-popularne literature i 30% beletristike.

Samo 10% korisnika pridržava se pravilnika o korištenju građe NB i ne posuđuje stručnu građu kući, dok 60% njih prelazi preko uzusa i zahtjeva iznošenje građe. Radnici NB izlaze ususret korisnicima i krše pravilnik, izdajući građu kad god to nije u suprotnosti s pravilima o korištenju bibliotečne građe koja ima svojstvo spomenika kulture.

Kao prvi, najčešći uzrok posjete navode traženje informacija (50%), isto tako je i za korištenje časopisa (50%), te zanimljivo, radi mogućnosti kopiranja građe (20%), uz zadržavanje u prostorijama NB dva i više sati (40-65%).

Vrijeme čekanja na naručene publikacije u NB smatraju odgovarajućim (70%); isto tako dio knjiga koje su uopće dobili u odnosu na one koje su željeli posuditi je 70% (samo 10% knjiga nisu dobili

jer ih NB nema, što je vrlo dobar postotak u današnje vrijeme ogromne produkcije publikacija i isto takve potražnje za informacijama).

Biblioteku posjećuju većinom (90%) nekoliko puta mjesečno, pri čemu koriste i čitaonice (80%), mada je najveći razlog korištenja čitaonica vrlo prozaičan - zbog nemogućnosti iznošenja stručne literature (60%). Inače su upotrebu prostora označili - primjerenom za obje čitaonice i prostor Informativne službe (70-80%), dok hodnik manje zadovoljava (50%).

Fond referentne literature (bibliografije, rječnici, enciklopedije, katalogi drugih biblioteka) u onom dijelu koji se odnosi na njihovu struku, nažalost, poznaje samo 50% upitanih. Kako se 2/3 korisnika nije nikada obrazovalo za služenje bibliotekom, a sistem školovanja ne zahtijeva dublja proučavanja literature, možemo čestitati onim (15%) korisnicima koji su se neovisno o tome potrudili bolje proučiti referentnu literaturu, kako bi bili što spremniji u svome zvanju. Primjerice, Bibliografiju Jugoslavije nikad nije koristilo 60% anketiranih, većim dijelom zato što nisu upoznati s njenim postojanjem.

Kao što smo već vidjeli, NB je dosta dobro posjećena radi mogućnosti konzultiranja časopisa (čak i stranih - 20%). A kada bi NB imala više stranih knjiga i časopisa, prema mišljenjima anketiranih, trebalo bi tematski pokrivati sva stručna područja (budući da naši korisnici imaju stvarno raznolike interese). Možemo spomenuti preporuku za nabavku časopisa SCIENTIFIC AMERICAN (znanstvenopopularan časopis koji pokriva sva područja).

Radi zadovoljenja potreba korisnika za publikacijama do kojih ne mogu doći drugim načinom, NB posuđuje tu građu od drugih biblioteka u zemlji i inozemstvu. Ipak 5% upitanih nije zadovoljno međubibliotečnom posudbom koju vrši NB, jer to npr. predugo traje (a što i ne ovisi o NB), 15% njih dosta koristi mogućnost takve posudbe (što je vezano sa onih 30% publikacija koje obično ne dobiju kada ih traže u NB), dok interes 70% korisnika nije priklonjen posuđivanju građe iz drugih biblioteka, tada kad je NB nema.

Budući da klasične kataloge upotrebljavaju u manjoj mjeri (30%), kada je potrebno doći do informacija o literaturi (60% takvih informacija dobiju od suradnika ili kolega, te informatora u biblioteci), zanimljivo je vidjeti kako koriste kataloge NB:

abecedni - često 90%; stručni - često 50%, nikad 20%; predmetni - često 40%, nikad 20%; centralni katalog stručne periodike - često 10%, nikad 75%; što je posljedica njihovog nedostatnog obrazovanja za služenje bibliotekom.

Podaci o tome kako u katalogizima dobiju podatak o traženoj publikaciji izgledaju ovako: u abecednom često (80%) nalaze podatke (o starim publikacijama), rijetko (o novim) 20%; u predmetnom katalogu - često 50% (sastav predmetnog kataloga ovisi o angažiranju bibliotekara na analizi građe i njegovoj uskoj specijalizaciji); u stručnom. - često 50% (korisnici se nisu potrudili proučiti upute za korištenje UDK kataloga).

O predmetnom katalogu misle da je koristan - 60% anketiranih, a 30% mu nalazi zamjerke; o stručnom katalogu 65% njih misli da je koristan, dok mu 15% nalazi nedostatke.

U slučaju da u stvarnim katalogizima (stručni i predmetni) nisu sami našli odgovarajuće informacije, odlučuju se za - traženje pomoći od informatora (90%), uz to da 20% njih počinje pregledavati referentnu literaturu, ipak 10% upitanih kaže da prekida traženje te odlazi u drugu biblioteku ili se (sic!) odriče stručne literature.

Za pretraživanje podataka putem terminala odgovaraju - 60% da bi željeli sami pretraživati, 15% da ne bi sami pretraživali - jer je to posao informatora, a 25% njih još uvijek ne poznaje novu tehnologiju. 80% upitanih izjavljuje da bi željeli koristiti strane baze podataka (5% ih to već čini on-line upotrebom), ali polovica smatra da im je to nedostupno zbog financijskih razloga, dok 20% anketiranih (srednjoškolci) takve načine informiranja ne trebaju u svom radu.

Da zaključimo: većina anketiranih (60%) poznaje mogućnosti biblioteke od ranije, 35% njih je netko (kolega ili profesor) uputio u ovu biblioteku. S druge strane, osoblje NB uspjelo je 85% njih uputiti u način služenja bibliotekom prilikom prvog ili nekoliko kasnijih posjeta (dnevna frekvencija je 100 korisnika u obje smjene), dok samo 10% upitanih nije imalo potrebu za upućivanjem.

U situaciji kada oko 600 srednjoškolaca godišnje dolazi u NB saslušati upute o korištenju informacijskih sistema i izvora informacija (2 školska sata), a na godinu ih kroz biblioteku prođe 7000, ne možemo očekivati bolje rezultate.

Svake godine samo jedan razred COUO "B. Semelić" - kulturološko usmjerenje, sluša predmet Tehnike znanstvenog rada, putem ko-

Jeg i sustavno upoznaju načine korištenja izvora informacija te postaju sposobni istraživati i upotrebljavati informacije u svom radu, dok je u ostalim srednjim školama i na oba fakulteta to prepušteno slučaju i dobroj volji pojedinca.

Zalažemo se za program obrazovanja korisnika koji će biti obavezan za sve učenike i studente (Program je na raspolaganju u Informativnoj službi NB), čime će ova sveučilišna biblioteka izvršiti u potpunosti svoju dužnost prema korisnicima i pridonijeti realizaciji cilja suvremenog obrazovanja u našem društvu, odgoju samostalne, stvaralačke i kritičke čovjekove ličnosti.

Damjana Frančić

D o d a t a k

Novi članovi DBI u 1988. godini

1. Banković Ivan (Općinska knjižnica i čitaonica Pula)
2. Barbić-Domazet Tijana (Naučna biblioteka Pula)
3. Bassani Katarina (Naučna biblioteka Pula)
4. Božić Mariza (OŠ "N. Kirac" Pula)
5. Dodoja Emilija (RO "Digitron")
6. Hautz Bruna (Narodno sveučilište Poreč)
7. Nežić Dajna (Naučna biblioteka Pula)
8. Šimunović Štefica (OŠ "I. Benčić" Novigrad)

Članovi DBI u 1987. god. koji su izostavljeni sa ranijeg popisa:

1. Bernaca Olga (Biblioteka Doma JNA)
2. Cotić Ema (OŠ "V. Gržalja" Buzet)
3. Deak Irides (Narodno sveučilište Poreč)
4. Dobranović Edit (OŠ Medulin)

ADMODUM REVERENDI PATRIS
J O A N N I S
BÉLLOSZTÉNÉCZ,
E SACRA D. PAULI PRIMI EREMITÆ RELIGIONE
GAZOPHYLACIUM,

S E U

LATINO-ILLYRICORUM ONOMATUM
Æ R A R I U M,
SELECTIORIBUS SYNONIMIS,
PHRASEOLOGIS, VERBORUM CON-
STRUCTIONIBUS METAPHORIS, ADAGIIS,
ABUNDANTISSIME LOCUPLETATUM,

ITEM

PLURIMIS AUTHORIZUM IN HOC OPERE
ADDUCTORUM SENTENTIIS IDIOMATE ILLY-
RICO DELICATIS ILLUSTRATUM.

Penultimarum duntaxat Syllabarum Quantitatibus, litteris *p.c.* i.e.
penultima correpta, & *pp.* i.e. penultima producta, ubique denotatis,
signatum. Residuis ex Epitome in Prosodie Speciales Regulas, Pantaleonis
Bartolonæi Raverini, in Calce Libri apposito, colligendis

ATQUE HACTENUS INTERCLUSUM.

Et nunc primùm peculiariter Illyriorum commodo

A P E R T U M.

Z A G R A B I Æ.

Typis Joannis Baptistæ Weirz, Inelyti Regni Croatia Typographi.
In Anno Domini M.DCC.XL.

Naslovnica latinsko-hrvatskoga rječnika "GAZOPHYLACIUM"
Ivana Belostenca (Varaždin 1594-1675), nastalog na tro-
dijalekatskoj osnovi u XVII. stoljeću, a tiskanoga u
Zagrebu 1740.

(Iz trezora Naučne biblioteke u Puli)